

כתר דוד בן ישי

בן בנימין קניאס

כתר תורה

המרחם הוא ירוחם

גיליון 133

יג' אלול התשפ"ה

זמני השבת (ירושלים)

הדלקת הנר: 19:14

צאת השבת: 20:04

זמן ר"ת: 20:57

מפטיר: רוני עקרה

כי תצא

איך לקרוא בשעת התפילה!
העלון חייב בגניזה!

יהודי שלפי דין התורה הקדושה נתחייב עונש של ארבעים מלקות מפני רשעתו, גם עליו יש לרחם ולא למהר למצות איתו את הדין בשלמותו ולהשקותו את כוס התרעלה עד תחתיתה. יש להשתדל בכל דרך אפשרית למצוא פתח גם לפי התורה להקל מעליו את חומרת העונש ולפחית ממנו מכה וצער. והנה עניין זה (לרחם על כל נברא בכלל, ועל כל יהודי בפרט), הוא יסוד ועיקר במהותם של עם ישראל וסימן ההיכר שלהם, כדברי חז"ל (יבמות עט.): "שלושה סימנים יש באומה זו: הרחמנים, והביישנים, וגומלי חסדים". וכפי שרואים מנו חז"ל את הסימן "הרחמנים" ראש וראשון לשלושת הסימנים, להשמיענו שזהו הדבר הבסיסי ביותר המעיד על עם ישראל, ומי שחלילה נהג עם אנשים באכזריות יש לחוש לזרעו ולהישמר מפניו הן בעניני שידוכים והן בעניני שותפות בעסקים וכן בכל כיו"ב. וכדברי המאירי (יבמות שם): "וכל שאין בו סימנים הללו ראוי לחוש ולהתרחק ממנו כפי היכולת". מה יענו ביום הדין אלו שרגילים על כל דבר קטן למהר ולתבוע יהודים בבתי משפט, וכן להגיש על יהודים כל מיני תלונות במשטרה וכד', שמשתדלים לעשות זאת עם כל הכח והמרץ והשמחה שבלב ולגרום להם להיענש בחומרה גדולה ביותר? השם ישמרנו ויצילנו מהם. כתב הרמב"ם (הלכות סנהדרין פרק כו, ז), שכל מי שתובע יהודי בבית משפט של ערכאות: "הרי זה רשע וכאילו חרף וגידף והרים יד בתורת משה רבנו". ואת המוסר יהודי לשלטונות, מנה הרמב"ם (הלכות תשובה פרק ג, ו) בין אלו שאין להן חלק לעולם הבא: "אלא נכרתים ואובדים ונידונים על גודל רשעם וחטאתם לעולם ולעולמי עולמים". על כן בני היקר, בכל פעם שתפגוש אנשים מסוג זה, התרחק מהם כמטחוי קשת, וכאזהרת החכם מכל אדם (משלי א, טו-טז): "בני אל תלך בדרך איתם, מנע רגלך מנתיבתם, כי רגליהם לרע ירוצו וימהרו לשפוך דם". וכל עסקך יהיה אך ורק עם אנשים שבלבם רחמן על כל אדם מישראל באשר הוא, ולעולם אינם משתדלים לנצח יהודי חלילה. וכך אמרו חז"ל (שבת קנא): "שכל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים". כך לימדנו גם הבעל שם טוב, שמי שמנצח יהודי בעולם הזה וגורם לו צער, נעשה מנוצח למעלה ומאבד את כל חלקו בעולם הבא! לכן, תמיד השתדל להיות מהמנוצחים ולא מהמנצחים, מהנרדפים ולא מהרודפים, ובזכות זה הקב"ה לא יעזבך לעולם, שנאמר (קהלת ג, טו): "והאלהים יבקש את נרדף".

פאותיו לתקרה, וישים קסמים בעיניו, ויתן את רגליו בקרח, וישאר כך במשך שמונים שנה, לא יהי די בכל זה כדי לתקן מחשבה זרה אחת. לכן יש להישמר בדבר זה עד מאוד, כי מוחו של האדם הוא בבחינת 'קודש הקדשים'. וכשהאדם מכניס לתוכו מחשבות זרות והרהורי עבירה, הרי הוא ממש כמי שמעמיד צלם בהיכל, ה' יצילנו. וביד האדם להיות 'בעל הבית' על מחשבתו, ולמנוע ממחשבות שאינן רצויות להיכנס למוחו, כפי שמספרים על תלמיד אחד שהיה סובל ממחשבות זרות והרהורי עבירה, ומגודל צערו על כך בא בשעת לילה מאוחרת לבית רבו כדי לשאול ממנו עצה כיצד להיפטר ממחשבות אלו. הוא נקש בדלת פעם, ועוד פעם, ועוד פעם, אולם איש לא פתח לו את הדלת, אף על פי שמע מעבר לדלת בביורו שבני הבית ערים. רק כעבור זמן ארוך של סבל והמתנה לפתע נפתחה דלת הבית, ובפתח עמד רבו, אשר כבר הרגיש ברוח קודשו את סיבת בואו של התלמיד לביתו, ואמר לו: "לא פתחתי לפניך את דלתי מיד כשנקשת בפעם הראשונה כדי ללמדך שאני הוא 'בעל הבית' של ביתי, ולמי שאחפוף אתן להיכנס, ולמי שלא אחפוף לא אתן להיכנס". התלמיד הבין מיד את דברי רבו, שכוונתו הייתה לרמוז לו שהאדם הוא 'בעל הבית' על מחשבתו, ואם הוא לא היה רוצה באמת לתת למחשבות זרות להיכנס למוחו, הוא היה מצליח למנוע זאת.

"והיה אם בן הכות, הרשע והפילו השפט והכהו לפניו פדי רשעתו במספר. ארבעים יפנו לא יסיף פן יסיף להכתו על אלה מכה רבה ונקלה אחיד לעיניך". בפרשתנו התורה עוסקת בנוגע למי שנתחייב מלקות בבית דין על כך שעבר על איסור תורה שחייבים עליו מלקות. מפשוטו של מקרא מובן לכאורה, שמספר המלקות שהיו מלקים בבית דין את האדם שנתחייב מלקות הוא ארבעים, ככתוב: "ארבעים יכנו". אולם באו רבותינו הקדושים במשנה (מכות כב.) ופירשו: "כמה מלקין אותו? ארבעים חסר אחת, שנאמר: 'במספר ארבעים' - מניין שהוא סמוך לארבעים. כלומר, יש להלקותו שלושים ותשע מלקות, מניין הסמוך לארבעים. דיוקו של התנא בזה הוא (כמבאר בהמשך הגמרא), שאילו נכתב בתורה 'ארבעים במספר' אכן הייתה הכוונה שצריך להלקות ארבעים מלקות, אך משנכתב: 'במספר ארבעים', הכוונה היא ל"מניין שהוא סוכם את הארבעים", היינו מספר שאחריו בא המספר ארבעים - שלושים ותשע. לאחר מכן, מוסיפה הגמרא (שם ע"ב) ואומרת: אמר רבא "כמה טפשאי שאר אינשי דקיימי מקמי ספר תורה ולא קיימי מקמי גברא רבה, דאילו בספר תורה כתיב 'ארבעים' ואתו רבנן בצרו חדא". בתרגום: "כמה טיפשים הם אותם אנשים שקמים לכבודו של ספר תורה ולא קמים לכבודו של אדם גדול בתורה. הלא בספר תורה נאמר שצריך להלקות ארבעים מלקות, ובכל זאת באו רבותינו והפחיתו מכה אחת, וקבעו שיש להלקות שלושים ותשע מלקות בלבד, ודבר זה מוכיח עד כמה גדולה מעלתם וחשיבותם של החכמים". מדברי חז"ל הללו, "ואתו רבנן בצרו חדא" (באו רבותינו והפחיתו מכה אחת), מדויק הרבי מליובאוויטש זצ"ל, דיוק נפלא ביותר: נרמז בדברי הגמרא הללו מי הם "רבנן" האמיתיים, החכמים האמיתיים שה' חפץ ביקרם, ואלו הם אותם חכמים שיש בליבם רחמנות גדולה על כל יהודי באשר הוא, ומתוך כך הם משתדלים להפחית ממנו מכה ולמעט את צערו עד כמה שרק ניתן. ועיקר החידוש בזה הוא, שלא רק על יהודי כשר וטוב צריך לרחם ולהשתדל למנוע ממנו צער, שהרי דבר פשוט הוא. אלא שאפילו על

כתר החיים

מחשבות טובות

"ועשית מעקה לגגך. ולא תשים דמים בביתך, כי יפל הנפל מן הגג". הרב יורם מיכאל אברג'ל זצ"ל אומר שיש בפסוק זה רמז נפלא על הצורך הגדול לקדש את המחשבה: גג רומז למוחו של האדם, שהרי כמו שהגג הוא בראש הבית כך גם מוחו של האדם הוא בראש גופו, ומצוה התורה שיעשה האדם מעקה למוחו, כלומר שישמור אותו שמירה מעולה ולא יתן שתחדור אליו מחשבה זרה והרהור עבירה, כדברי הגמרא (יומא כט.): הרהורי עבירה קשים מעבירה (וסימנך: 'מעקה' ראשי תיבות: 'הרהורי עבירה קשים מעבירה'), והטעם לכך: "כי יפול הנופל ממנו", והיינו משום שיש בכוחם של מחשבות זרות והרהורים רעים להפיל את האדם מקדושתו, ולהורידו לשאול תחתיות רח"ל. ולא ניתן לתאר ולשער את גודל הנזק שנגרם לנשמה האלוהית ע"י מחשבות זרות והרהורי עבירה! כפי שאמר פעם רבי נתן מברסלב זצ"ל לאחד מתלמידיו, שגם אם יקשור את

כתר להלכה

~מפסקי מרן הרב עובדיה יוסף זצוק"ל~

חזו"ע שבת ד' – דיני בורר

~ הבורר בשביל אחרים ~

א. הרוצה לברור כמות גדולה של אוכל לאורחים, ויודע בברור שהאורחים לא יסיימו את הכמות, אלא מכין כמות גדולה בשביל כבוד האורחים, הדבר אסור. אבל יכול לברור כמות משוערת שהאורחים יכולים לאכול, או שיכין כמות גדולה בתנאי שיכוון בדעתו שמה שיישאר הוא יאכל מיד.

ב. מותר לברור אוכל מתוך פסולת לאורחים, לשם אכילה מיד, אפילו שלא אוכל עמהם. וכן לברור אוכל שאסור לו כרגע לאכול ממנו, כגון שהוא בשרי והוא בורר לאורחים מאכלי חלב.

ג. המחלק סוכריות לילדים, אסור לברור סוכרייה מיוחדת מתוך ערימת סוכריות, אלא באופן שהילד יאכל בתוך כשעה. אולם אם הטעמים של הסוכריות שווים, ורק העטיפות שונות, אין ברירה בדבר.

ד. אדם שיש בעלי חיים בביתו, ורוצה בשעת האכילה לקחת את הפסולת מהצלחת בכדי לתת לבעל החיים שברשותו – מותר. כיוון שהפסולת של האדם היא אוכל בשביל בעל החיים, ולכן נחשב כאוכל ומותר.

היהלום שבכתר

~ סיפור לשבת ~

השותף הקדוש

"לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם השב תשיבם לאחיך". רבנו חיים בן עטר, ה"אור החיים", אומר, שלפעמים היהודי נופל בעבודת ה' וחלילה מגיע לדרגת בהמה ובא לרמוז לנו הקב"ה שזה צאן קדשים ואסור להתעלם מהם חלילה אלא צריך להשיבם לאחיך שזה רומז להקב"ה והצדיקים הם כביכול האחים של הקב"ה ואותם הוא מצוה שישבו אותם אליו, ולא להשאירם נדחים ואפילו שאין בית מקדש, יש להביאם לבית המדרש וילמדוהו אורחות חיים. מעשה שהיה בעשיר אחד שבא לרב הגאון רבי מרדכי אליהו זצ"ל וכולו היה אחוז צער עמוק, הוא סיפר לרב כי יש לו רשת של חנויות בחו"ל אבל הוא נקלע לחובות ולקשיים ולמעשה הוא חייב כסף הרבה יותר ממה שיש לו, ואפילו החליפה שהוא לובש היא לא שלו ואם יבואו בעלי החובות לקחת את כספם כל החנויות שלי ילקחו כל הבתים שלי וכל הרכוש והנכסים שלי, המכונית שלי, הכל למעשה לא שייך לי. כך סיפר בכאב עמוק. הרב שמע אותו ושאל האם תסכים לקחת אותי שותף לעסקיך? העשיר לא התבלבל ואמר, כן בודאי זה כבוד גדול בשבילי, הרב אמר אם כן נביא עורך דין שיעשה הסכם שותפות, אמר העשיר הרב מעליב אותי, כל אנשי העסקים יודעים שמילה שלי זה מילה, לא צריך עורך דין, בלחיצת יד זה מספיק. הרב הוציא מכיסו עשרה שקלים ואמר "לעשיר" אם העסקים שלך לא שווים הרבה קח עשרה שקלים ונהיה שותפים חצי חצי, העשיר לקח את הכסף ואמר לרב סגור וחתום יותר מעורך דין ונוטריון. כשבא העשיר לצאת מבית הרב אמר לו הרב אתה יודע שהעסקים שלי לא עובדים ביום שבת, אני מקווה שבשבת הקרובה העסקים יהיו סגורים בשבת, נבהל העשיר ואמר לרב, הרב זה אי אפשר זה חוץ לארץ הקונים באים בעיקר בשבת, לא יתכן זה יגרום הפסדים רבים וכו'. הרב נתן לו לסיים את דבריו ואמר לו: "אמרת שהמילים שלך זה יותר מעורך דין, ואם אני שותף חצי חצי, אני לא מסכים שהעסקים שלי יעבדו בשבת!". העשיר עצר וחשב לרגע ואמר אכן העסקים שלנו לא יעבדו בשבת, השבת כולם יהיו סגורים וכך היה עמד העשיר במילה שלו וסגר הכל. ואחרי כחודש ימים שארבע שבתות החנויות היו סגורות, הוא חזר לבית הרב ואמר לרב העסקים שלנו הצליחו למעלה מהמשוער, כיסינו את כל החובות ויש לנו רווחים הבאתי לרב את חלקו ברווחים, הוציא מכיסו צ'ק שמן והניחו על שולחן הרב. הרב נטל את הצ'ק והסתכל על הסכום הנכבד ושאל זה שלי? בודאי עונה העשיר, האם אני יכול לעשות בזה מה שאני רוצה, כן זה שלך אתה יכול לעשות בזה מה שאתה רוצה ואם אני אבקש ממך טובה תעשה לי שאל הרב, והעשיר עונה בודאי, כל מה שאמרת לי עשיתי וגם את זה אעשה. ובכן אמר לו הרב לך לחנות פלונית וקנה ארון ספרים ולך לחנות פלונית וקנה ספרי קודש ותקנה לילדים שלך ספרים של חכמי ישראל, ובחנות פלונית תקנה קלטות של דברי תורה ושירי קודש, תקנה שעון שבת ופלטת של שבת. הנה הצ'ק מגיש לו הרב את הצ'ק בחזרה. אמרת שזה הכסף שלי, אמרת שאתה תעשה את בקשתך, זה כסף שלי ואני מבקש ממך טובה בתור שותף שלי, תקנה לי ואחר כך תיתן מתנה לילדים שלך ממני בתור שותף. נזכור היטב שהשבת היא מקור הברכה.

כתר מרן

~מתורתו של מרן הרב עובדיה יוסף זצוק"ל~

שילוח הקן

"שִׁלַּח תִּשְׁלַח אֶת הָאֵם וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ"

בימי הקיץ של שנת התש"ס, כיבדו את שר התורה מרן זיע"א, במצוות שילוח הקן. לאחר מכן, כשישבו הקהל לסעודת מצוה לכבוד המעמד, הבחינו הקהל כי מרן בוכה וממלמל בפיו קרוב לעשרים דקות. איש מן הנוכחים לא העז לשאול לפרש הבכיה, אך משניגש בעל הבית למרן ושאלו על כך, השיב לו מרן: "בעת קיום המצוה, נזכרתי בדברי הזוהר (תיקון ו), שבזמן שישראל מקיימים מצות שלוח הקן כל ממונה מלמד זכות על העופות שלו, והקב"ה אוסף את כל צבאותיו ואומר להם: ומי ילמד זכות על בני שנמצאים בגלות? ומי ילמד זכות על השכינה שהיא בגלות כשהקן שלה בית המקדש חרב? ואז אומר הקב"ה אני אלמד עליהם זכות, ועל ידי זה יתעוררו הרחמים על ישראל, ולכן בכיתי והתפללתי בעת רצון זה, ואמרתי עד מתי השכינה תהיה בצער, עד מתי עמך ישראל ימשיך לסבול עוד רדיפות וצרות".

כתר לחברו

~מצוות שבין אדם לחברו~

מדבר שקר תרחק

פרק יט': ~ גנבת דעת ~

א. אין לאדם להשתבח במעלות שאין בו (אפילו ברמיזה), כגון תלמיד חכם שהגיע למקום שאין מכירים אותו, ומתוך שתיקתו מכבדים אותו בכבוד הראוי למי שידוע שתי מסכתות, והוא אינו יודע אלא אחת, חייב להודיע להם שאינו יודע אלא אחת. וכל שכן שאסור לרמותם ולומר שהוא יודע מכפי שהוא באמת.

ב. ההולך בבגד קרוע לפני המת, שמראה עצמו שקרע על המת ובאמת שכבר היה קרוע, הרי זה גוזל את החיים ואת המתים.

ג. מצווה גדולה להחניף לתלמידיו, לחבריו וכן לכל אדם כדי שימשכם אליו בשביל שישמעו דבריו ללמוד ממנו תורה ומצוות, וכדי שיקבלו תוכחתו. וכל שכן שיכול לשבח אחד מתלמידיו במעלות שאין בו, כדי לעודדו ולחזקו.

שבת שלום